

केन्द्रीय विद्यालय संगठन, कोलकाता संभाग

KENDRIYA VIDYALAYA SANGATHAN, KOLAKATA REGION

अर्ध वार्षिक परीक्षा / HALY YEARLY EXAMINATION, 2026-27

कक्षा/ CLASS :VI

समय/ Time: 02:30 घंटे/ Hours

विषय/ SUBJECT : संस्कृतम् / SANSKRIT

अधिकतम अंक/ Max. Marks: 60

छात्रस्य/छात्रायाः नाम-

अनुक्रमांक-

दिनांक:-

निरीक्षकस्य हस्ताक्षरम्-

परीक्षकस्य हस्ताक्षरम्-

सामान्य निर्देशाः

1. अस्मिन् प्रश्नपत्रे चत्वारः खण्डाः सन्ति

- खण्डः 'क' अपठित-अवबोधनम् -10 अङ्काः - खण्डः 'ख' रचनात्मक-कार्यम्-10 अङ्काः

- खण्डः 'ग' अनुप्रयुक्त-व्याकरणम् -20 अङ्काः - खण्डः 'घ' पठित-अवबोधनम् -20 अङ्काः

2. सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः ।

3. निर्देशानुसारम् सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

प्रश्नः क्रमः	खण्डः-क (अपठित-अवबोधनम् -10 अङ्काः)	अङ्कः
1.	गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरं ददातु । एकस्मिन् ग्रामे मोहनः नाम बालकः वसति। सः प्रतिदिनं प्रातःकाले शीघ्रम् उत्तिष्ठति। सः स्नानं कृत्वा विद्यालयं गच्छति। मोहनः परिश्रमी छात्रः अस्ति। सः प्रतिदिनं मनोयोगेन पठति। तस्य मित्रं सोहनः अपि तेन सह विद्यालयं गच्छति। उभौ मित्रौ अध्यापकस्य आज्ञां पालयतः। विद्यालये ते संस्कृतं, गणितं, विज्ञानं च पठतः। अवकाशे ते क्रीडाङ्गणे क्रीडतः। सायंकाले मोहनः गृहं प्रत्यागच्छति। I. एकपदेन उत्तरत- (i) ग्रामे कः वसति ? उत्तरम्- (ii) मोहनः कदा उत्तिष्ठति ? उत्तरम्- (iii) मोहनः कीदृशः छात्रः अस्ति ? उत्तरम्- (iv) मोहनस्य मित्रं कः अस्ति ? उत्तरम्-	1X4=4

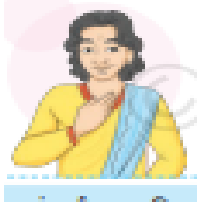
	II. पूर्णवाक्येन उत्तरत - (i) मोहनः स्नानं कृत्वा कुत्र गच्छति ? उत्तरम्- (ii) विद्यालये मोहनः कानि विषयाणि पठति ? उत्तरम्- III. निर्देशानुसारम् उत्तरत - (i) 'मोहनः स्नानं कृत्वा विद्यालयं गच्छति।' - अस्मिन् वाक्ये कतृपदं किम् अस्ति ? (क) विद्यालयं (ख) मोहनः (ग) गच्छति (घ) कृत्वा उत्तरम्- (ii) 'सः प्रतिदिनं प्रातःकाले शीघ्रम् उत्तिष्ठति।' - अस्मिन् वाक्ये क्रियापदं किम् अस्ति ? (क) सः (ख) प्रतिदिनं (ग) उत्तिष्ठति (घ) प्रातःकाले उत्तरम्-	2X2=4 1X2=2
2. 3.	खण्डः 'ख' (रचनात्मक-कार्यम् -10 अङ्काः) उदाहरणानुगुणम् समयं संख्याभिः लिखन्तु- यथा- पादोन-सप्तवादनम् - ६:४५ i. सार्ध-दशवादनम् - ii. दशवादनम् - iii. सपाद षड्वादनम् - iv. पादोन-एकादशवादनम् - चित्रं दृष्ट्वा उदाहरणानुसारम् संस्कृतेन उत्तरं लिखन्तु- यथा- अहम् शिक्षकः अस्मि । आवं शिक्षकौ स्वः । वयं शिक्षकाः स्मः ।	1X4=4 1X6=6

अहम् तन्त्रज्ञः अस्मि ।

..... स्वः ।

..... स्मः ।

अहम् नर्तकः अस्मि ।

..... स्वः ।

..... स्मः ।

अहम् चालकः अस्मि ।

..... स्वः ।

..... स्मः ।

खण्डः 'ग'

(अनुप्रयुक्त-व्याकरणम् -20 अङ्काः)

निम्नलिखितं शब्दानां वर्ण-विच्छदं कुर्वन्तु -

यथा - औषधम् - औ + ष् + अ + ध् + अ + म्

(i) वाक्यम् - + + + + + +

(ii) सीता - + + + +

(iii) प्रगतिः -

..... + + + + + + +

(iv) इन्द्रः -

..... + + + + + + +

(v) ढक्का - + + + +

1X5=5

5.	निम्नलिखितं शब्दानां वर्ण-संयोगं कुर्वन्तु - यथा- द् + आ + श् + अ + र् + अ + थ् + इ +: = दाशरथिः (i) क् + ऋ + ष् + ण् + अ +: = (ii) ह् + इ + म् + आ + ल् + अ + य् + अ +: = (iii) क् + अ + न् + द् + उ + क् + अ + म् = (iv) अ + ज् + अ: = (v) श् + इ + क् + ष् + अ + क् + अ +: =	1X5=5																												
6.	निम्नलिखितानां पदानां वचनपरिवर्तनं कुर्वन्तु- यथा- शूरः - शूराः (i) धीरः - (ii) - वीराः (iii) जनसेवकः - (iv) - बालाः (v) निखिलः -	1X5=5																												
7.	उदहारणानुसार रिक्तस्थानानि पूरयत- <table><tr><th>यथा-</th><th>एकवचनम्</th><th>द्विवचनम्</th><th>बहुवचनम्</th></tr><tr><td></td><td>बालकः</td><td>बालकौ</td><td>बालकाः</td></tr><tr><td>(i) चषकः</td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr><tr><td>(ii).....</td><td>.....</td><td>.....</td><td>देवाः</td></tr><tr><td>(iii) सैनिकः</td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr><tr><td>(iv).....</td><td>रजकौ</td><td>.....</td><td>.....</td></tr><tr><td>(v) तंत्रज्ञः</td><td>.....</td><td>.....</td><td>.....</td></tr></table>	यथा-	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्		बालकः	बालकौ	बालकाः	(i) चषकः				(ii).....			देवाः	(iii) सैनिकः				(iv).....	रजकौ			(v) तंत्रज्ञः				1/2X10=5
यथा-	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्																											
	बालकः	बालकौ	बालकाः																											
(i) चषकः																														
(ii).....			देवाः																											
(iii) सैनिकः																														
(iv).....	रजकौ																													
(v) तंत्रज्ञः																														

8.	खण्ड:-घ (पठित-अवबोधनम्) (20 अङ्काः) निम्नलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरं ददातु । शिक्षकः - वयम् अत्र किं किं पश्यामः ? श्रद्धा - सर्वत्र विविधानि पुष्पाणि, हरितानि पर्णानि, खगाः जन्तवः च सन्ति इति पश्यामः । शिक्षकः - सत्यम् । एवमेव तेषां वर्णाः अपि विविधाः । यथा श्रद्धा वदति 'हरितानि पर्णानि' इति, अत्र पर्णस्य कः वर्णः ? छात्राः - (सर्वे) हरितः । श्रद्धा - अत्र वृक्षस्य उपरि शुकः अस्ति । सः अपि हरितवर्णेन शोभते । शिक्षकः - श्रद्धे! तव इष्टवर्णः हरितः इति चिन्तयामि । अत एव हरितवर्णम् एव पश्यसि खलु । मेधा - आचार्य! अत्र काकः अपि अस्ति, यस्य वर्णः कृष्णः । एवं पिकस्य अपि वर्णः कृष्णः । शिक्षकः - आम् । उत्तमं निरीक्षणं भवत्याः । छात्राः ! पश्यन्तु, अत्र पुष्पाणि अपि सन्ति । मनीष ! पश्यतु जपापुष्पम् । वदतु, अस्य वर्णः कः ? मनीषः - रक्तवर्णः आचार्य! शुकस्य चञ्चुः अपि रक्तवर्णा । पाटलपुष्पम् अपि रक्तवर्णेन युक्तम् । I. एकपदेन उत्तरत - (i) पर्णस्य कः वर्णः ? उत्तरम्- (ii) वृक्षस्य उपरि कः अस्ति ? उत्तरम्- (iii) पिकस्य वर्णः कः अस्ति ? उत्तरम्- (iv) जपापुष्पस्य वर्णः कः ? उत्तरम्-	1X4=4
----	---	-------

	II. पूर्णवाक्येन उत्तरत - i. सर्वत्र कानि सन्ति ? उत्तरम्- ii. शुकः अपि केनवर्णेन शोभते ? उत्तरम्- III. निर्देशानुसारं उत्तरत- (i) 'पिकस्य अपि वर्णः कृष्णः' अस्मिन् वाक्ये कर्तापदं किम् अस्ति ? क. पिकः ख. अपि ग. वर्णः घ. कृष्णः उत्तरम्- (ii) 'सः अपि हरितवर्णेन शोभते' अस्मिन् वाक्ये क्रियापदं किम् अस्ति ? क. हरितवर्णेन ख. सः ग. शोभते घ. अपि उत्तरम्- उदाहरणानुगुणं रेखांकित पदानाम् आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुर्वन्तु- यथा -सः सार्धसप्तवादने अध्ययनं करोति । - सः कदा अध्ययनं करोति ? (i) सा सपाद नववादने विद्यालयं गच्छति । उत्तरम्- (ii) सतीशः सार्धं द्वादशवादने भोजनं करोति । उत्तरम्- (iii) यानं पञ्चवादने आगच्छति । उत्तरम्- (iv) गोपालः षड्वादने गोदोहनं करोति । उत्तरम्-	2X2=4 1X2=2 1X4=4
--	---	--

9.	उचितार्थेण सह मेलनम् कृत्वा लिखन्तु- <table><thead><tr><th><u>खंड 'क'</u></th><th><u>खंड 'ख'</u></th></tr></thead><tbody><tr><td>(i) रक्तवर्णः</td><td>(क) हरा रंग</td></tr><tr><td>(ii) नीलवर्णः</td><td>(ख) पीला रंग</td></tr><tr><td>(iii) हरितवर्णः</td><td>(ग) लाल रंग</td></tr><tr><td>(iv) पीतवर्णः</td><td>(घ) नीला रंग</td></tr><tr><td>(v) पाटलवर्णः</td><td>(ङ) सफ़ेद रंग</td></tr><tr><td>(vi) श्वेतवर्णः</td><td>(च) गुलाबी रंग</td></tr></tbody></table> उत्तरम्-	<u>खंड 'क'</u>	<u>खंड 'ख'</u>	(i) रक्तवर्णः	(क) हरा रंग	(ii) नीलवर्णः	(ख) पीला रंग	(iii) हरितवर्णः	(ग) लाल रंग	(iv) पीतवर्णः	(घ) नीला रंग	(v) पाटलवर्णः	(ङ) सफ़ेद रंग	(vi) श्वेतवर्णः	(च) गुलाबी रंग	1/2X6=3
<u>खंड 'क'</u>	<u>खंड 'ख'</u>															
(i) रक्तवर्णः	(क) हरा रंग															
(ii) नीलवर्णः	(ख) पीला रंग															
(iii) हरितवर्णः	(ग) लाल रंग															
(iv) पीतवर्णः	(घ) नीला रंग															
(v) पाटलवर्णः	(ङ) सफ़ेद रंग															
(vi) श्वेतवर्णः	(च) गुलाबी रंग															
10.	कोष्ठकात् उचितं पदं स्वीकृत्य रिक्तस्थाने लिखन्तु- (i) अस्मद्, प्रथमा विभक्तिः, एकवचनम् - (वयम् / त्वम् / अहम्) (ii) युस्मद्, प्रथमा विभक्तिः, द्विवचनम् - (त्वम् / सः / युवाम्) (iii) एतद्, नपुंसकलिङ्गम् प्रथमा विभक्तिः, बहुवचनम् - (एतानि / वयम् / तत्)	1X3=3														
